

**ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»**

**МАТЕРІАЛИ
IV Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

(5 листопада 2024 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
IV Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 4
5 листопада 2024 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2024 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів IV Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (5 листопада 2024 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2024. Вип. IV. 301 с.

Організаційний комітет:

Богущ А. М.	— дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
Бабчук О. Г.	— кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
Кавиліна Г. К.	— кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
Булгакова О.Ю.	— доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
Левицька М.І.	— методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

Технічне редагування матеріалів збірника — О.І. Кисельова.

ЗМІСТ

Розділ І. Теоретичні аспекти дошкільної освіти у сучасному вимірі

<i>Бабчук О. Г., Фіщенко О. М. Особливості дитячих страхів.....</i>	<i>7</i>
<i>Бондаренко Т. Особливості розвитку комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку.....</i>	<i>13</i>
<i>Булгакова О. Ю., Осадча Е. В. Розвиток спостережливості у дітей старшого дошкільного віку.....</i>	<i>18</i>
<i>Державенко М. А. Виховання соціальних умінь дітей третього року життя в комунікативній діяльності.....</i>	<i>24</i>
<i>Корибут І. Ю. Особливості прояву дитячих страхів у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>29</i>
<i>Корнєва С. Особливості розвитку самостійності у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>35</i>
<i>Кримова Н. О., Мельничук М. Г. Психолого-педагогічні особливості розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>41</i>
<i>Кримова Н. О., Капліста Д. С. Агресія сучасних дітей старшого дошкільного віку: чинники та наслідки.....</i>	<i>47</i>
<i>Кудрявцева О. А., Ігнат'єва А. І. Управлінський погляд на формування знань зі сталого розвитку старших дошкільників.....</i>	<i>53</i>
<i>Кудрявцева О. А., Прокопова Г. С. Управління якістю формування родинних цінностей дошкільників засобами сюжетно-рольових ігор.....</i>	<i>60</i>
<i>Кудрявцева О. А., Чебан Ю. В. Управлінський контекст формування емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у НУШ.....</i>	<i>67</i>
<i>Кудрявцева О. А., Ганган І. А. Управління якістю формування соціально-комунікативних умінь старших дошкільників через ігровий простір.....</i>	<i>74</i>
<i>Магда А. Особливості прояву конфліктної поведінки у дітей дошкільного віку.....</i>	<i>81</i>

gium: International Science Group. 2024. С. 181–183.

5. Корнєєва О. М. Вихователі, які вмюють грати, – ви-
грають. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017.
№ 2. С. 22–27.

6. Туклер В. А. Сюжетно-рольові ігри дітей: спостеріга-
ємо, спрямовуємо, надихаємо. *Дошкільне виховання*. 2018.
№ 7. С. 20–24.

УПРАВЛІНСЬКИЙ КОНТЕКСТ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАВЧАННЯ У НУШ

**К.пед.н., доц. О. А. Кудрявцева
Магістрантка Ю. В. Чебан**

Формування емоційно-вольової готовності старших дошкільників до навчання у Новій українській школі (НУШ) зумовлена сучасними освітніми реформами, спрямованими на забезпечення якісної освіти на всіх рівнях. Перехід від дошкільної до шкільної освіти є важливим етапом в житті дитини, який супроводжується значними змінами у її особистості та способі життя. Для успішного пристосування до нового навчального середовища необхідно забезпечити належний рівень емоційно-вольової зрілості.

Згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти, основним завданням закладів дошкільної освіти є підготовка дітей до навчання у школі, що включає розвиток їхньої особистісної зрілості та готовності до навчальної діяльності. Ці завдання підкреслюють важливість формування емоційної стійкості, вміння керувати своїми емоціями, а також розвитку вольових якостей [1].

Питаннями формування емоційно-вольової готовності дітей до навчання у школі займалися такі вчені, як В. Бірюкова, А. Богуш, В. Данильченко, О. Кононко, І. Любарська,

Т. Піроженко, Н. Рудічева, Н. Черепаня та інші. Їхні дослідження охоплюють різні аспекти психологічної готовності дітей, емоційного розвитку, вольової регуляції та підходів до їх формування. Зокрема, емоційно-вольова готовність включає в себе здатність дитини регулювати свої емоції та виявляти вольові зусилля для досягнення поставлених цілей.

Метою даної статті є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності системи ігор та занять з формування емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у Новій українській школі (НУШ) у управлінському контексті.

В. Поуль, Л. Волошенко пропонують формувати вольову поведінку старших дошкільників під час освоєння мовленнєвих умінь і функцій (наприклад, за методиками У. Ульєнкової «Палички», І. Дауніса «Опис передбачуваної діяльності», М. Дікова «Управління чужими діями») [3].

Т. Філімонова зазначає, що необхідно формувати відповідальну поведінку дошкільників у спільній діяльності, де дитина буде докладати зусилля для досягнення загального результату. Також треба створити певні педагогічні умови: створення доброзичливої атмосфери, підтримка взаєморозуміння і співробітництва, забезпечення дітей необхідними знаннями, включення їх у різноманітні види діяльності, забезпечення плідної співпраці між ЗДО та родинами [6].

Н. Славіна, С. Михальська аргументують, що участь дошкільників у колективних іграх, драматизації, спільній трудовій діяльності сприяє активізації зовнішньої форми прояву емоцій. Спостерігається залежність між виконанням вольових дій і мовним плануванням та регуляцією. Під час розвитку волі старших дошкільників необхідно звернути увагу на: розвиток цілеспрямованих дій, встановлення відношень між ціллю і мотивами, збільшення регулюючої ролі мови при виконанні дій [4].

Н. Каньоса стверджує, що сприяння емоційно-позитивному ставленню дошкільника до пізнавальної діяль-

ності, стимулювання до спільної діяльності, вміння порівняти поставлену мету з результатом, формування необхідних якостей та інші виступають як ключові чинники успішної емоційно-вольової адаптації дитини до шкільного середовища [2].

Т. Соценко, І. Попович вважають, що розвивати емоційну сферу дошкільників краще гармонійно виховуючи різноманітні емоції і почуття, формуючи навички управління почуттями та емоціями, надаючи знання стосовно сутності емоційних станів та причин їх виникнення [5].

Експериментальне дослідження проводилося в Одеському закладі дошкільної освіти № 304, де брали участь 44 дитини старшого дошкільного віку. Дослідження складалося з трьох етапів: констатувального, формувального та контрольного.

Констатувальний етап: на цьому етапі було визначено рівні сформованості емоційно-вольової готовності дітей до навчання у школі. Було виокремлено такі критерії та показники: Діяльнісний критерій: точність в копіюванні зразка, самостійність в роботі, зосередженість на завданні. Мотиваційний критерій: інтерес до завдання, самодостатність у досягненні цілей, прагнення до досягнень. Емоційно-соціальний критерій: співробітництво та взаємодія з оточуючими, емоційна саморегуляція, відчуття власної цінності.

Для діагностики рівнів сформованості емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у НУШ були використано наступні діагностичні методики: тест «Доріжки та м'ячі» (А. С. Сазонова); тест «Будиночок» (Н. І. Уткіна); методика «Веселий – сумний» (Г. Урунтаєвої).

В групі «Кораблик» було виявлено, що 1 дитина (5%) мала високий рівень сформованості емоційно-вольової готовності, 9 дітей (41%) – середній рівень, та 12 дітей (54%) – низький рівень. У групі «Котики» 3 дітей (14%) мали високий рівень, 8 дітей (36%) – середній рівень, та 11 дітей (50%) – низький рівень.

Формувальний етап: для формування емоційно-вольової готовності дітей було проведено низку занять, таких як «Майстерність у малюванні», «Мистецтво концентрації», «Чарівний світ аплікації», «Досягнення мети», «Будуємо разом». Також використовувалися ігри: рухлива гра «Точність рухів», дидактична гра «Самостійні рішення», рухлива гра «Фокус на меті», дидактична гра «Емоційний барометр», будівельно-конструкційна гра «Міст дружби». Наведемо приклад конспекту групового заняття з елементами творчої діяльності «Чарівний світ аплікації».

Мета: викликати інтерес до виконання завдання, мотивувати дітей до його завершення та сприяти розвитку творчих здібностей, самостійності та командної роботи. Виховати дисциплінованість, працелюбність, старанність. Вчити дітей експериментувати з різними матеріалами та техніками та співпрацювати з однолітками.

Матеріали: творчі набори для аплікації, різнокольоровий папір, клей-олівець, ножиці, основи для аплікацій (аркуші картону)

Організація обстановки: діти працюють у групах по 3-4 особи. Кожна група має свій набір матеріалів для створення аплікацій. Столи розташовані так, щоб діти мали достатньо простору для роботи та могли взаємодіяти один з одним.

Хід заняття:

I. Організаційний момент:

Вихователь привітно зустрічає дітей, створюючи позитивний настрій для роботи. Вихователь пояснює, що сьогодні діти будуть працювати над створенням аплікацій на задану тему. Наприклад, темою може бути «Весняний сад» або «Морські пригоди». Вихователь демонструє дітям творчі набори, різнокольоровий папір, клей та ножиці. Пояснює, як користуватися цими матеріалами, наголошуючи на правилах безпеки при роботі з ножицями.

II. Основна частина:

Вихователь пояснює, як можна створювати аплікації,

дає кілька прикладів можливих технік. Наголошується, що діти можуть обирати матеріали та методи самостійно, виявляючи свою творчість.

Діти починають створювати аплікації на задану тему. Вони обговорюють свої ідеї в групах, розподіляють обов'язки та допомагають один одному. Вихователь підтримує ініціативу дітей, заохочує їх до самостійності, надає поради та допомагає у разі потреби.

Вихователь спостерігає за процесом, заохочуючи дітей похвалою за творчий підхід та командну роботу. Дитина може задавати мотивуючі запитання, щоб підтримати інтерес до завдання.

III. Підсумок:

Після завершення роботи кожна група презентує свою аплікацію. Діти розповідають про те, що вони створили, які матеріали використовували, які ідеї втілили. Вихователь організовує обговорення, під час якого діти діляться своїми враженнями: що сподобалось найбільше, які труднощі виникли під час роботи, що було найцікавішим.

Вихователь підсумовує заняття, наголошуючи на досягненнях дітей, їхній творчості та здатності працювати в команді. Важливо відзначити позитивні моменти в роботі кожної групи. Діти обговорюють, чому вони навчилися під час заняття, як ці навички можуть допомогти їм у подальшому навчанні та творчій діяльності.

Результат: заняття сприяло розвитку інтересу до творчої діяльності та мотивації до виконання завдань. Діти навчилися працювати в команді, проявляти ініціативу та самостійність, доводити розпочаті проекти до завершення. Це сприяло формуванню позитивного ставлення до навчання та підготувало їх до успішної адаптації у школі.

Управлінська програма з формування емоційно-вольової готовності до шкільного навчання включала заходи, спрямовані на підвищення професійного рівня педагогів та залучення батьків до процесу підготовки дітей до школи.

Основні заходи: семінари для педагогів: «Емоційна компетентність педагога», «Розвиток вольових якостей у дітей»; тренінги: «Техніки саморегуляції для дітей», «Мотивація до навчання у старшому дошкільному віці»; консультації: індивідуальні та групові зустрічі з педагогами для обговорення методик розвитку емоційно-вольової готовності; обмін досвідом: проведення круглих столів, участь у професійних конференціях.

Для батьків було організовано: інформаційні зустрічі: «Готовність дитини до школи: що потрібно знати батькам», «Роль батьків у формуванні емоційної стійкості дитини»; консультації: індивідуальні та групові консультації з психологами та педагогами; практичні заняття: майстер-класи з технік релаксації, створення позитивної домашньої атмосфери.

Також, працівників закладу дошкільної освіти було ознайомлено із працею Всеукраїнської громадської організації з дошкільної освіти (ВГО «АПДО») та запропоновано відвідати курси підвищення кваліфікації, а саме: «Розвиток емоцій дітей дошкільного віку шляхом театралізованої діяльності», «Емоційний інтелект як інструмент розвитку гнучких навичок педагога».

Контрольний етап: на цьому етапі було проведено повторну діагностику рівнів сформованості емоційно-вольової готовності дітей до навчання у школі. В ЕГ «Кораблик» було виявлено, що 6 дітей (27%) мали високий рівень сформованості емоційно-вольової готовності, 12 дітей (55%) – середній рівень, та 4 дитини (18%) – низький рівень. У КГ «Котики» 3 дітей (14%) мали високий рівень, 10 дітей (45%) – середній рівень, та 9 дітей (41%) – низький рівень. Результати показали значні покращення у формуванні відповідних якостей серед учасників експериментальної групи.

Результати проведеного дослідження свідчать про ефективність застосованої програми з формування емоційно-вольової готовності до шкільного навчання. Впровадження комплексного підходу, що включав різноманітні заняття та

ігри, сприяло розвитку таких важливих якостей, як самостійність у роботі, зосередженість на завданні, прагнення до досягнень, співробітництво та взаємодія з однолітками, а також емоційна саморегуляція. Управлінська підтримка, включаючи заходи для педагогів та батьків, відіграла ключову роль у успішній реалізації програми.

Таким чином, результати експериментальної частини дослідження підтверджують необхідність та ефективність цілеспрямованої роботи з формування емоційно-вольової готовності дітей старшого дошкільного віку. Рекомендується продовжити впровадження та вдосконалення подібних програм у закладах дошкільної освіти для підготовки дітей до нових викликів шкільного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). / наук. кер. Піроженко Т. О. та ін. Київ, 2021. 37 с.

2. Каньоса Н. Г. Наступність у роботі закладів дошкільної освіти та початкової школи як умова успішної адаптації дітей до шкільної освіти. *Нові стратегії розвитку початкової освіти в умовах євроінтеграції*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. онлайн-конференція з міжнародною участю, 16 травня 2018 р. Івано-Франківськ, 2018. С. 64–69.

3. Поуль В. С., Волошенко Л. І. Психологічні умови розвитку вольової поведінки старших дошкільників та молодших школярів: монографія. Краматорськ: Донецький ОППО, 2018. 267 с.

4. Славина Н. С., Михальська С. А. Розвиток емоційної сфери та вольових якостей дитини як умова психологічної готовності до школи. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. 2014. Вип. 24. С. 621–630.

5. Соценко Т. М., Попович І. С. Особливості розвитку емоційно-вольової сфери у дітей дошкільного віку. *Інсайт: зб. наук. праць студентів, аспірантів та молодих вчених* / ред.

кол.: І. С. Попович, С. І. Бабатіна, І. Р. Крупник та ін. Херсон: ВД «Гельветика», 2018. С. 243–246.

6. Філімонова Т. В. Психолого-педагогічна підготовка дітей до школи: навчально-методичний посібн. Миколаїв: СПД Румянцева, 2020. 218 с.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЧЕРЕЗ ІГРОВИЙ ПРОСТІР

**К.пед.н., доц. О. А. Кудрявцева
Магістрантка І. А. Ганган**

У сучасному суспільстві особлива увага приділяється формуванню комунікативних умінь і соціальних навичок у дітей дошкільного віку. Це пов'язано з необхідністю підготовки дітей до успішної інтеграції у соціум, розвитку їхньої здатності до ефективної взаємодії з оточуючими та створення сприятливих умов для особистісного розвитку. Виховання дітей дошкільного віку повинно сприяти розвитку їхньої соціальної компетентності та комунікативних умінь, які є основою для майбутнього успішного життя в суспільстві.

У Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, зазначено, що одним з основних напрямків виховання є соціально-комунікативний розвиток. Він включає розвиток умінь спілкуватися з дорослими та однолітками, здатність домовлятися та враховувати інтереси інших, взаємодіяти у різних видах діяльності, а також мати позитивне ставлення до себе та інших [3].

Формування соціально-комунікативних умінь дошкільників досліджували: В. В. Захарченко, О. Г. Косенчук, С. М. Курінна, М. В. Листопад, С. Л. Логвинчук, В. О. Любчак, С. І. Матвієнко, О. С. Монке, В. Л. Пономарьова, І. П. Рогальська-Яблонська та інші.